

Verslag bijeenkomst Landelijke Raad voor Recreatie & Toerisme

Datum: 12 september 2025
Locatie: Natuurmonumenten Naarden
Aanwezig: P. Drenth, G. Dijks, C. Jansen, J. Joon, J. de Koe, W. Kulik, J. Majoor,
W. Meeuwissen, Y. Nassar (bestuurssecr), R. Rijpkema (vvz), J. van der
Sterren, G. Udo (vz) en M. Vuik
Waarnemer: P. de Boer (LVVN)
Bureau LR: A. Gerards en B. de Bruin
Namens EZ: G. Zeeman

1. Opening en vaststelling agenda

Voorzitter heet alle aanwezigen welkom. Het is de eerste vergadering met de nieuwe voorzitter.

Tijdens deze bijeenkomst van de LRRT worden op meerdere momenten foto's gemaakt (o.a. voor gebruik op lrrt.nl en LinkedIn).

Pieter de Boer is namens LVVN aanwezig, als vervanger van Irene van Luijken, en zal ook in november de vergadering van de LRRT bijwonen.

Met de komst van Britt de Bruin is het bureau LRRT weer op sterkte.

Agendapunt 8, bevindingen en doorkijk van de voorzitter wordt verplaatst. Het is logischer dit al na agendapunt 6 te behandelen.

2. Kennismaking Geerte Udo en onboarding

Voorzitter bedankt de leden voor de kennismakingsgesprekken. Met alle leden is een (online) meeting geweest. Voorzitter geeft aan dat dit een goede start is geweest. Ze voelt veel positieve energie in de raad.

3a. Vaststellen definitief raadsverslag van 6 juni 2025 en check van de actielijst

De raad keurt het verslag goed en stemt in met publicatie van het verslag op de website lrrt.nl. KHN refereert, n.a.v. de vergadering van 6 juni, naar de rol die de LRRT in kan nemen richting de formatie. Vraag komt op terug op de actielijst.

N.a.v. de actielijst gaat CELTH contact opnemen met de VNG voor aansluiting bij werkgroep bereikbaarheid en benadert EZ het ministerie van I&W voor betrokkenheid bij de werkgroep bereikbaarheid.

Raad is akkoord met het verslag.

3b. Definitief raadsverslag van 11 april 2025

Raad heeft het definitieve verslag ontvangen. Het verslag is gepubliceerd op lrrt.nl

4. Goedkeuren herziene versie Rol en positie van de raad

Vanuit een besluit in een eerdere vergadering is een document geschreven waarin duidelijk wordt dat de LRRT geen lobbyraad is. Voor de volgende vergadering wordt het document verder uitgewerkt met wat de rol en positie van de raad is. IPO benadrukt dat de raad wel aan beïnvloeding doet door agendering aan de voorzijde.

5. Ingekomen stukken

CELTH reikt de leden het magazine uit dat is uitgegeven n.a.v. het World Leisure Congres dat eind augustus bij BUas in Breda heeft plaatsgevonden. Thema van het internationale congres was Leisure for a better society en behandelde de wetenschap in het werkveld.

6. Mededelingen

- Rijksoverheid

EZ benadrukt nogmaals het belang om T&R bij de verschillende ministeries te agenderen. In het voorjaar heeft MEZ voorgesteld twee keer per jaar een gesprek te willen voeren met de LRRT. Bureau LRRT zal via EZ een verzoek indienen deze gesprekken in te plannen. Ambitie is dat gesprek in Q4 of Q1 2026 plaatsvindt. In het recente twee minuten debat stonden veel onderwerpen op de agenda, o.a. reclameverbod op vakanties met gebruik van fossiele brandstoffen, de BTW-verhoging, cruise vakanties en vakantieparken. De discussie over de BTW verschuift naar het belastingplan.

KHN geeft aan dat LRRT geen lobbyclub is, maar wel duidelijk kan maken dat de bezettingsgraad van de logiesverstrekkers zal dalen als gevolg van de BTW-verhoging. Leden van de raad zien de risico's in van de BTW-verhogingen en kunnen vanuit de eigen organisaties toelichting geven op de gevolgen.

Gastvrij Nederland benadrukt dat de LRRT en haar leden, de impact van de sector helder, nadrukkelijker en consequent dienen te duiden. Wij leveren als sector een betekenisvolle bijdrage aan het individuele welzijn, als ook maatschappelijk en economisch. Deze onderkenning moeten we terug gaan zien in uitnodigingen aan relevante tafels en beleid. Dat we dienen te zorgen voor een gedegen rapportage die hier inzicht in biedt. Dit is een belangrijk middel om te overtuigen en de noodzakelijke impact te bereiken. Deze sectorrapportage dient uiteindelijk door alle partijen in de sector te worden ingezet.

NBTC wil graag met objectieve cijfers werken. CBS cijfers zijn van belang en moeten een goede duiding hebben. Zo komt een deel van de groei in de toeristische bestedingen in 2024 vanwege inflatie. Slechts een klein deel is autonome groei (aantallen bezoekers). EZ bevestigt dit en voegt hieraan het belang van de LDA (groei standaarden en eenduidigheid datagebruik).

Destinatie Nederland doet een suggestie om voor de cijfers met PWC, ABN-AMRO en ING rond de tafel te gaan zitten. Het is een national risk als het gaat om werkgelegenheid en prijsstijging. De T&R sector moet gerichte strategie maken die gebaseerd is op feiten, door herkenbaar met dezelfde data te communiceren.

IPO is voorstander om de cijfers breed te delen. In meerdere gebieden in NL liggen de bezettingspercentages substantieel anders. Voor IPO is het wenselijk als de cijfers per provincie inzichtelijk zijn. En daarnaast gebruik maken van eerdere ervaringen en effecten; uitwijken van reizigers naar vliegvelden in Duitsland en België. Praktische voorbeelden van andere terreinen.

Er is veel over data gesproken. Dit komt terug op de volgende agenda van de LRRT.

- *Landelijke bijeenkomst*

- Toerisme Top op 22 september 2025

Er zijn veel aanmeldingen (550) voor de Toerisme Top. Deelnemers komen uit de overheid, DMO/CMO's, kenniscentra en uit het toeristisch bedrijfsleven. Voorzitter LRRT zal een introductie doen tijdens de Top. Ze zal de LRRT stevig neerzetten en een aantal mooie voorstellen geven m.b.t. ruimte en regeldruk. Op de achtergrond worden beelden getoond. De vergadering wordt vooraf meegenomen in de opzet.

- Update Perspectief

Algemeen directeur NBTC is in januari 2025 gestart in haar rol en heeft veel kennismakingsgesprekken gevoerd. Perspectief 2030 is in 2018 met partijen uit de sector opgeteld. Uit de kennismakingsgesprekken blijkt dat er behoefte is aan een nieuw perspectief als gevolg van andere ontwikkelingen vanuit een nieuwe tijd, geopolitieke ontwikkelingen, vraagstukken waar de sector mee bezig is. Tijdens de Toerisme Top zal de directeur van het NBTC aankondigen Perspectief 2040 te gaan ontwikkelen, samen met de sector, de LRRT en individuele partijen. Het gaat niet om een beleidsstuk maar om een perspectief richting 2040.

IPO doet een oproep om ook dingen die je aan ziet komen in het perspectief mee te nemen. Vanaf medio 2026 wordt hieraan gewerkt en in januari 2027 wordt het Perspectief 2040 opgeleverd.

LNVN geeft aan verbinding te zoeken met de transitie van het landelijk gebied mede door de stikstof discussie.

- World Leisure Congress bij BUas, 25-28 augustus 2025

CELTH geeft de belangrijkste take-outs van het congres. Deze komen binnenkort op de website van het congres. Er waren 250 deelnemers uit de hele wereld aanwezig. Er hebben veel uitwisselingen plaatsgevonden. Congres had een academische insteek, hoe vertalen we de wetenschap naar praktische oplossingen.

Interactie met de internationale deelnemers was zeer waardevol en wederzijds.

- Kustpact

NBTC geeft toelichting op het Kustpact. Dit wordt op 1 oktober verlengd voor 5 jaar. Kustpact gaat over integrale samenwerking rondom kustgebieden op onderwerpen als veilig, schoon, bezoekers en ondernemers. Toerisme is stevig vertegenwoordigd in het Kustpact. Vanuit NBTC wordt de afspraak bewaakt de linking-pin te zijn met de LRRT. Natuurmonumenten onderstreept vervolgens nog eens de waarde van de het Kustpact.

7. Update inhoudelijke agenda en toelichting door trekkers

Er is een overzicht gemaakt van het aantal werkgroepen en het aantal leden per werkgroep. Dit is een van monitoringsactiviteiten van de LRRT. Trekkers van de werkgroepen wordt gevraagd deze lijst te checken.

Werkgroep Ruimte (EZ)

Tijdens de volgende vergadering van de LRRT wordt een presentatie gegeven over wat de werkgroep heeft opgeleverd. Gepland was om het actieplan in het najaar gereed te hebben, maar mogelijk is hier nog extra tijd voor nodig. Voorzitter LRRT gaat tijdens haar presentatie op de Toerisme Top in op het thema Ruimte.

Bereikbaarheid (CELTH)

Voor de zomer hebben de leden van de werkgroep in wisselende samenstelling contact met elkaar gehad. Met ANWB en I&W is gekeken naar wat de werkgroep wel en niet oppakt op gebied van duurzame mobiliteit. Er lopen pilots, gebaseerd op data. Vervolgens wordt gekeken hoe dit bij de lokale overheid kan worden toegepast. Onderzoek, implementatie en discussie op duurzame mobiliteit.

Aanbodontwikkeling en optimalisatie (IPO)

Er zijn twee lijnen uitgezet. Zo ligt er een PvA van Routenetwerken. En er volgt nog een PvA van de Vitale vakantieparken.

Vanuit elke provincie is er een overeenkomst met de LRRT. Dat kan in de vorm van een Provinciale Raad voor Recreatie en Toerisme zijn, maar het kan ook in een andere samenwerkingsvorm opgaan. Agendering is per provincie verschillend. Routenetwerk gaat om waardevolle acties die impact gaan maken in de realiteit. HISWA-RECRON geeft ook de vaarroutes als voorbeeld, maar de raad is zich ervan bewust dat dat vaarroutes niet alle provincies betreft. Fietsen en wandelen betreft alle provincies. Wandelnet en fietsplatform worden bij werkgroep Ruimte betrokken.

Verlagen regeldruk (KHN)

Op 15 mei heeft de laatste vergadering van de werkgroep plaatsgevonden. Er is afgesproken dat er huiswerk ligt voor de bredere gastvrijheidsindustrie, omdat we tot een breder Regeldruk Actieprogramma Gastvrijheidssector willen komen.

Binnen Gastvrij Nederland heeft KHN een concrete uitnodiging gedaan om met meer concrete regeldrukissues te komen. De werkgroep wil oplossingen aandragen die het makkelijker maken, toerisme breed, maar helaas is er een gering aantal reacties

ontvangen. Werkgroep ziet graag dat de VNG aansluit. Op de Toerisme Top zal de voorzitter aandacht hebben voor thema Regeldruk.

Natuurmonumenten doet een suggestie voor een volgende fase om het onderwerp regeldruk daarna ook in te zetten voor natuurgebieden.

Werkgroep Regeldruk komt in september weer bij elkaar.

Brede Welvaart (VNG)

In het voorjaar zijn gesprekken gevoerd voor verdieping op de centrale thema's.

Allereerst het in standhouden en door ontwikkelen van lokale voorzieningen en ten tweede regionale visie op Recreatie & Toerisme. Er zijn in het voorjaar ook gesprekken geweest met CELTH om te linken naar actueel onderzoek. Hier wordt nu vervolg aan gegeven. Daarnaast zijn gesprekken gevoerd binnen VNG om opgaven te koppelen aan beleidsterreinen. Die notitie is het vertrekpunt voor vervolgacties die nu worden opgepakt.

Er wordt een redeneerlijn opgesteld om Toerisme en Recreatie aan maatschappelijke opgaven te koppelen en Toerisme en Recreatie als brede welvaart instrument te gebruiken.

Merel Frencken, eerder contactpersoon voor de raad, is hier niet meer bij betrokken. Bureau LRRT gaat meedenken om de stukkenstroom richting de VNG goed laten verlopen.

Toekomstbestendige arbeidsmarkt (Gastvrij Nederland)

Er wordt met vier werkgroepen aan dit onderwerp gewerkt. Nu wordt vooral gekeken of de onderwerpen in lijn liggen met de onderwerpen van de raad. Waar is het haalbaar en lijkt het logisch dat het Hospitality Pact acties uitvoert.

Arbeidsmarkt is een pijler van de LRRT. LRRT blijft het onderwerp daarom volgen. HP is een welkome aanvulling op dit onderwerp. De sector is breder dan alleen de klassieke onderwerpen op gebied van arbeidsmarkt.

Duurzaamheid (NBTC)

Bij de agendastukken zitten een memo én twee kalenders. Eén op gebied van duurzaamheid en één op het gebied van innovatie en digitale transformatie. Deze zijn eind juli, conform afspraak, toegestuurd aan alle leden. In samenwerking met KHN, CELTH, HISWA-RECRON en NBTC zijn deze tot stand gekomen. Kalender is er om kennis en implementatiekracht te vergroten. Input ophalen voor de kalenders was best lastig. Om de snelheid te bevorderen vraagt de werkgroep om een contactpersoon in de organisaties van de leden van de werkgroep. Dit hoeft juist niet het lid zelf te zijn. Een contactpersoon per organisatie bevordert snelheid. Actie ligt nu binnen de werkgroep, later worden de leden van de LRRT erbij betrokken en vervolgens gaat de kalender naar buiten.

IPO merkt op dat er zoveel op dit vlak gebeurt dat het voor Drenthe onmogelijk is alle activiteiten te benoemen. De werkgroep heeft een memo opgesteld (bijlage bij de agenda van deze vergadering) waarin de learnings zijn opgenomen. Vervolgactie voor de werkgroep is om nu te bepalen hoe de kalenders gebruikt kunnen worden.

8. Bevindingen en doorkijk door Geerte Udo (is besproken NA agendapunt 6)

Voorzitter geeft aan dat zij vanuit alle partijen waardevolle input heeft ontvangen. Belangrijkste bevindingen heeft de voorzitter in een presentatie gezet voor de leden. Aan tafel bij de LRRT zitten horizontale en verticale partijen. EZ zit ook sterk aan tafel. LRRT is een jaar geleden gestart. Het is logisch dat de raad staat, waar deze nu staat. Er zit veel positieve energie in de raad. Vervolgtraject ligt op positionering, verschil maken, tot actie overgaan, zichtbaarheid en communicatie, wat ligt bij de LRRT en wat is elders belegd.

LRRT is geen lobby-raad, de LRRT reageert niet op beleid maar agendeert aan de voorkant door consequenties inzichtelijk te maken. LRRT is een doe-raad. De LRRT legt verbindingen.

Voor de vergadering van 14 november wordt de rol en positie van de raad verder aangescherpt en gedeeld met de leden.

9. Volgende vergadering: data en locatie

Eerstvolgende vergadering is op vrijdag 14 november in het nieuwe kantoor van KHN in Woerden (*is ANWB hoofdkantoor in Den Haag geworden*).

Vergaderdata 2026 LRRT:

Vrijdag 6 februari (*is 13 februari 2026 geworden, locatie KHN*)

Vrijdag 8 mei

Vrijdag 11 september

Vrijdag 27 november

Toerisme Top 2026: maandag 28 september in Groningen

Vergadertijden zijn van 10.30 – 12.30 uur. Aansluitend is er een kennismaking met de organisatie waar de LRRT te gast is.

10. Toelichting door Bureau LRRT

Het bureau werkt aan de website.

Leden van de LRRT hebben toegang tot sharepoint, de achterban krijgt de vergaderstukken op verzoek toegestuurd.

Britt de Bruin vormt samen met Annemarie Gerards het bureau van de LRRT.

Voor 2026 zijn de locaties voor de vergaderingen nog niet bekend. Suggesties zijn welkom.

Bureau werkt samen met de voorzitter aan de presentatie voor de Toerisme Top.

Provinciale Raad voor Recreatie en Toerisme en andere organisaties benaderen het bureau, goed dat dit zo werkt.

11. Rondvraag

ANWB: welke ministeries maken deel uit van de werkgroepen. Zou goed zijn als VRO betrokken is.

EZ: EZ maakt voor LRRT een lijst met kandidaatsnamen voor de Tweede Kamer.

KHN: In vervolg op de rondvraag van KHN vindt een discussie plaats over de rol die de LRRT wil/kan nemen na de verkiezing en in aanloop naar de formatie. En diezelfde vraag ligt er voor de BTW-verhoging. Binnenkort is hier met de raad separaat overleg over. Raad is voor invloed hebben boven lobby en een lange termijn strategie hanteren. De oproep van KHN wordt door de leden gehoord.

Voorzitter dankt de leden voor de positieve bijdrage in haar eerste vergadering. Dank aan Natuurmonumenten voor de vergadering op deze prachtige groene locatie.

Voorzitter sluit de vergadering en aansluitend geeft Jeroen de Koe, directeur Natuurmonumenten, geeft een presentatie over Natuurmonumenten.